

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2009.7.24.
COM(2009) 400 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**A fenntartható fejlődés elvének általános érvényesítése az uniós szakpolitikákban:
Az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának 2009. évi felülvizsgálata**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A fenntartható fejlődés elvének általános érvényesítése az uniós szakpolitikákban: Az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának 2009. évi felülvizsgálata

1. BEVEZETÉS

A fenntartható fejlődést a Szerződés az EU átfogó, hosszú távú célkitűzéseként jelöli meg. Az Európai Unió – 2006-ban felülvizsgált – fenntartható fejlődési stratégiája (EU SDS) a fenntarthatóságra vonatkozóan nyújt hosszú távú keretet, amelyben a gazdasági növekedés, a társadalmi kohézió és a környezetvédelem kéz a kézben járnak és támogatják egymást.

Az elmúlt évek során az Európai Unió a szakpolitikák széles körében érvényesítette a fenntartható fejlődés célkitűzését. Nemzetközi szinten vezető szerepet vállalt az éghajlatváltozás elleni küzdelemben, és elkötelezte magát az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, tudásalapú, erőforrás-hatékony gazdaság előmozdítása mellett. Ezzel párhuzamosan – a pozitív szakpolitikai fejlemények sora ellenére – számos területen továbbra is jelen vannak nem fenntartható trendek. A természeti erőforrások iránti kereslet gyorsan növekedik, és meghaladja azt a mértéket, amelyet a Föld hosszú távon képes fenntartani. Világviszonylatban hanyatlik, a biológiai sokféleség és a főbb ökoszisztémák fenyegetettsége egyre nagyobb. A közlekedés energiafogyasztása továbbra is nő. Továbbra is jellemző a globális szegénység; a millenniumi fejlesztési célok (MDG) eléréséhez jelentős erőfeszítésekre van szükség.

A jelenlegi gazdasági és pénzügyi válság rámutatott arra, hogy a fenntarthatóság pénzügyi rendszereinkben és a gazdaság egészében is kulcsszerepet játszik. A válság valamennyi gazdasági ágazatot, háztartást, vállalkozást és a munkahelyet sújtja. A legfrissebb adatok szerint az uniós munkaerőpiacok tovább romlanak a gazdasági válság hatására. Növekszik a munkanélküliség, továbbra is csökken az üres álláshelyek száma, valamint számos ágazatban további jelentős leépítéseket hirdetnek a vállalkozások. A munkaerő legsebezhetőbb rétegeit sújtja leginkább a válság.

Az EU és tagállamai – válaszul a gazdasági és pénzügyi válságra – intézkedéseket hoztak a pénzügyi rendszer megreformálására, a reálgazdaság támogatására, a foglalkoztatás előmozdítására és a globális fellendüléshez való hozzájárulásra. 2008 novemberében a Bizottság elindította a növekedésre és foglalkoztatásra irányuló átfogó fellendülési tervét¹. A fellendülési terv a kereslet ösztönzésére, a bizalom helyreállítására, a foglalkoztatás ösztönzésére és a társadalmi befogadásra irányuló intézkedéseket tartalmaz. Javaslatot tesz továbbá a jövő szakértelmébe és technológiáiba való okos beruházásra, amelynek célja, hogy hosszú távon magasabb gazdasági növekedést és fenntartható jólétet biztosítson.

¹ A fellendülési terv – COM(2008) 800, 2008.11.26. és COM(2009) 114, 2009.3.4., a foglalkoztatásról szóló közlemény – COM(2009) 257, 2009.6.3. és a „Kohéziós politika: reálgazdasági beruházások” c. közlemény – COM(2008) 876, 2008.12.16.

Létfontosságú, hogy a reálgazdaságot támogató és a jelenlegi válság társadalmi hatásait csökkentő intézkedések összeegyeztethetőek legyenek a fenntarthatóság hosszú távú céljaival. Az EU-nak lehetőséget kell kovácsolnia a válságból a pénzügyi és ökológiai fenntarthatóság kezelésére és a dinamikus, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és erőforrás-hatékony, tudásalapú, szociálisan befogadó jellegű társadalom megteremtésére, valamint globálisan elő kell mozdítania ezt a megközelítést. A fellendülési terv és a megfelelő nemzeti tervek már számos, ezt a célkitűzést támogató kezdeményezést tartalmaznak. Folyamatban van a válság leküzdése, elsősorban a növekedést és foglalkoztatást célzó lisszaboni stratégia keretében és a zöld növekedést szem előtt tartva. Rövidtávon a „zöld” intézkedések hozzájárulnak a gazdaság talpra állításához és a munkahelyteremtéshez. Közép- és hosszú távon ösztönzik az új technológiák fejlesztését, és csökkentik az éghajlatváltozásra, a természeti erőforrások kimerülésére és az ökoszisztémák pusztulására gyakorolt hatásunkat.

A 2007. decemberi Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy 2009 júniusáig nyújtsa be az EU SDS-ről szóló második jelentését². Ez a felülvizsgálat az Európai Tanács felkérésének tesz eleget.

E felülvizsgálat kiegészítéseként – a 2009-es év folyamán később – az Eurostat közzéteszi az EU fenntartható fejlődési stratégiájáról szóló nyomon követési jelentését, amely az elért eredményeket a fenntartható fejlődés mennyiségi mutatóihoz méri.

2. A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS VÁLTOZÓ SZEREPE AZ UNIÓS POLITIKAALKOTÁSBAN

Az elmúlt évek során az EU bebizonyította a fenntartható fejlődés iránti elkötelezettségét, és számos uniós szakpolitikában sikeresen érvényesítette ezt a fenntarthatósági elemet. Az uniós éghajlatváltozási és energiapolitika tanúskodik arról, hogy a fenntartható fejlődési stratégia hatással volt a politikai napirendre. Az EU számos egyéb szakpolitikai területen is megkezdte a fenntarthatósági elem integrálását.

Az uniós szabályozást javítását célzó programja hozzájárult a szakpolitikai célkitűzések integrálásához és a politikai döntések költséghatékonyságának javításához. Ez utóbbi az uniós jogszabályok egyszerűsítésén és az adminisztratív terhek csökkentésén keresztül valósult meg. A hatásvizsgálat szerepét szintén ki kell emelni. A Bizottság hatásvizsgálati rendszere azáltal járul hozzá a fenntartható fejlődéshez, hogy integrált megközelítést alkalmazva értékeli az új jogszabályok vagy szakpolitikai javaslatok lehetséges hatásait a gazdaság, a társadalom és a környezetvédelem szempontjából.

A Bizottság megújított szociális menetrendje³ egységes és integrált megközelítést és számos, különböző szakpolitikai területeket felölelő szakpolitikai kezdeményezést terjesztett elő. A megújított szociális menetrend rávilágított arra, hogy a Bizottság mekkora jelentőséget tulajdonít társadalmaink fenntartható fejlődésének, és bejelentette a GDP-n túlmutató jóléti célkitűzések kialakítását.

A foglalkoztatási iránymutatás az európai foglalkoztatási stratégia részét képezi és a fenntarthatósági stratégia céljaival megegyező intézkedések kialakításának és végrehajtásának biztosít keretet. A strukturális alapokat felhasználva például az EU támogatja a tagállamokat az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és erőforrás-hatékony gazdaság előmozdítására irányuló

² Az első jelentést 2007 októberében fogadta el a Bizottság: COM(2007) 642 és SEC(2007) 1416.

³ COM(2008) 412, 2008.7.2.

erőfeszítéseikben. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság továbbfejlesztése szintén kulcsfontosságú az EU talpra állításához.

A vállalati szociális felelősség (vszf) lehetőséget kínál a vállalkozások részére, hogy összekapcsolják a gazdasági, szociális és környezetvédelmi célkitűzéseiket. Az európai vállalkozások vszf iránti nagyobb elkötelezettsége növeli Európa fenntartható fejlődési képességét. A Bizottság és számos EU-tagállam fokozta a vszf elterjedésének előmozdítására irányuló erőfeszítéseit, különös tekintettel az érdekelt felek közötti párbeszédre.

Az EU további előrelépést ért el az SDS-program külső politikákban való általános érvényesítése terén, például a szabadkereskedelmi megállapodások előkészítése során és az éghajlatváltozással kapcsolatban végzett munka keretében végrehajtott fenntarthatósági hatásvizsgálatok révén.

A tagállamok szintén dolgoznak olyan innovatív megoldásokon, amelyek relevánsak a fenntartható fejlődési menetrend szempontjából. A közpolitikai opciók értékelésekor egyre gyakrabban alkalmazzák a szén-dioxid-kibocsátási egységek rejtett árait, hogy láthatóvá tegyék az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásából származó társadalmi költségeket. A kohéziós politikai alapokból Franciaország szén-dioxid-mentes beruházások mellett kötelezte el magát a 2007–2013-as időszakra. Egy másik példa ún. szén-dioxid-kibocsátási költségvetések előirányzása a minisztériumok számára az Egyesült Királyságban. Előrelépés történt a szén-dioxid-kibocsátás számszerűsítésében a cégeknél. A tagállamokban végzett vizsgálatok eredményei azt mutatják, hogy az intelligens mérőberendezések használata akár 10 %-kal is csökkentheti az energiafogyasztást. Néhány tagállam – egyebek közt pénzügyi támogatáson keresztül – új energiaellenőrzési rendszereket fejlesztett ki, amely nagyban hozzájárult az építőipari ágazat energiafogyasztásának a csökkentéséhez. Ehhez kapcsolódóan a francia „Grenelle de l'Environnement” magas szintű fórumot szolgáltatott a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos új intézkedések megvitatására, amelyen kormányzati, üzleti és civil társadalmi szereplők vettek részt.

3. AZ EU FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI STRATÉGIÁJÁN KERESZTÜL EDDIG ELÉRT EREDMÉNYEK

Ez a rész a hét kulcsfontosságú kihívás és a több területet átfogó témák terén a 2007. októberi utolsó jelentés óta uniós szinten elért haladásról nyújt átfogó képet. Nem az a célja, hogy részletesen felsorolja a hozott intézkedéseket, hanem az, hogy kiemlje az egyes területek legfőbb kezdeményezéseit. Az Eurostat az EU fenntartható fejlődési mutatószámaira (SDI-k) épülő, 2009 őszén megjelenő, mutatószámokról szóló jelentése jobban rávilágít majd a gyakorlatban tett előrelépésre. Ennek a jelentésnek⁴ néhány előzetes eredményét már ez a felülvizsgálat is tartalmazza.

Éghajlatváltozás és tiszta energia

Bár az EU által kibocsátott, üvegházhatást okozó gázok aránya nőtt a 2000-től 2004-ig terjedő időszakban, a trend kedvező volt az elmúlt három évben, és az EU jó úton halad a kiotói jegyzőkönyvben foglalt célkitűzésének az eléréséhez. Ennek ellenére az üvegházhatást okozó gázok globális kibocsátása legalább 60 %-kal magasabb lesz 2020-ban, mint 1990-ben,

⁴ Az Eurostat SDI-kre vonatkozó adatai többnyire a 2000–2007-es időszakot érintik.

amennyiben nem alkalmazzák a globális éghajlat-változási politikát a lehető leghamarabb⁵. Annak ellenére, hogy 2002 óta egyre gyorsabban nő a megújuló energiaforrások részesedése a bruttó belföldi fogyasztásban, mégis jóval elmarad a 2010-re meghatározott 12 %-os céltől.

Az elmúlt évek során az EU az éghajlatváltozás elleni küzdelem élvonalában volt. 2008 decemberében az uniós jogalkotók elfogadták az energiaügyi és éghajlat-változási csomagot⁶, amely ambiciózus célokat határoz meg az unió számára. Az EU egyoldalúan elkötelezte magát, hogy 2020-ra az 1990-es szintnél 20 %-kal kevesebbre csökkenti összes kibocsátását, illetve abban az esetben, ha 2009 decemberében Koppenhágában átfogó, nemzetközi éghajlat-változási megállapodás születik, 30 %-ra növeli a vállalt kibocsátáscsökkentést. Célul tűzi ki továbbá, hogy 2020-ra 20 %-ra növeli a megújuló energiaforrások részesedését az energiafelhasználásban. A csomag részeként módosították az EU kibocsátáskereskedelmi rendszeréről szóló irányelvet⁷, valamint elfogadták a szén-dioxid-leválasztásról és -tárolásról szóló irányelvet⁸ és a megújuló energiaforrásokról szóló irányelvet⁹. Az energiahatékonysági csomag megerősíti az épületekre¹⁰ és energiafelhasználó termékekre¹¹ vonatkozó fontosabb energiahatékonysági jogszabályokat. További energiamegtakarítást biztosít majd a környezetbarát tervezésről szóló irányelvnek¹² az energiával kapcsolatos termékekre történő kiterjesztése a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervnek¹³ megfelelően. Az Európai Regionális Fejlesztési Alapra (ERFA) irányadó szabályokat módosították¹⁴ azzal a céllal, hogy a fenntartható energia felhasználását támogassák a lakásszektorban, és így tovább ösztönözzék a lakásberuházásokat. Az európai stratégiai energiatechnológiai terv (SET-terv)¹⁵ felgyorsítja a költséghatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák fejlesztését és széles körű alkalmazását. Hasonlóan, az energiahatékonyság javításának céljával fogadta el a Bizottság az információs és kommunikációs technológiák (ikt) alkalmazásáról szóló közleményt¹⁶ 2009-ben.

A gazdasági válság fényében kiemelkedő előrelépésnek számított az energiaügyi és éghajlat-változási csomagról szóló megállapodás, és jelentős mértékben növeli az uniós hozzájárulást a Koppenhágában átfogó éghajlat-változási megállapodás elérésére irányuló erőfeszítésekhez. Az üvegházhatást okozó gázok uniós kibocsátása azonban a globális kibocsátásnak csak korlátozott részét teszi ki. Bár az EU jó úton halad a kiotói jegyzőkönyvből fakadó célkitűzéseinek az eléréséhez, a globális szén-dioxid-kibocsátás napjainkban 40 %-kal meghaladja az 1990-es – a kiotói bázisévi – kibocsátást¹⁷. Egyes becslések szerint ahhoz, hogy az iparosodás korszakát megelőző szinthez képest az átlagos globális hőmérséklet emelkedését 2°C alatt tartsák, az üvegházhatást okozó gázok globális kibocsátását 2050-re az

⁵ Az „Úton a Koppenhágában megkötendő átfogó éghajlatváltozási megállapodás felé” c. közleményt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum, SEC(2009) 101.

⁶ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm

⁷ 2009/29/EK irányelv, HL L 140., 2009.6.5., 63. o.

⁸ 2009/31/EK irányelv, HL L 140., 2009.6.5., 114. o.

⁹ 2009/28/EK irányelv, HL L 140., 2009.6.5., 16. o.

¹⁰ COM(2008) 780, 2008.11.13.

¹¹ COM(2008) 778, 2008.11.13.

¹² COM(2008) 399, 2008.7.16.

¹³ COM(2008) 397, 2008.7.16.

¹⁴ 397/2009/EK rendelet, HL L 126., 2009.5.21., 3. o.

¹⁵ COM(2007) 723, 2007.11.22.

¹⁶ COM(2009) 111, 2009.3.12.

¹⁷ Prosperity without Growth? The transition to a sustainable economy. (Jólét növekedés nélkül? Átmenet a fenntartható gazdaságba) UK Sustainable Commission, 2009.

1990-es szint kevesebb mint felére kell csökkenteni¹⁸. A koppenhágai nemzetközi éghajlatváltozási tárgyalások sikeres lezárása jelenti majd a kulcsot bolygónk hosszú távon fenntartható jövőjének az eléréséhez.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról szóló fehér könyv¹⁹ az alkalmazkodás kulcsfontosságú uniós szakpolitikákba és releváns szakpolitikai intézkedésekbe történő integrálását célozza, valamint tudásalapot teremt, és fokozza a nemzetközi együttműködést, ezáltal létrehoz egy olyan keretet, amelyben az EU éghajlatváltozásnak való kiszolgáltatottsága csökkenthető.

Fenntartható közlekedés

A GDP növekedése meghaladta a közlekedési szektor energiafogyasztásának növekedését, azonban a közlekedésből származó energiafogyasztás és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása továbbra is nő. Míg a személyszállításban láthatóak a szállítási volumenek és a gazdasági növekedés szétválásának jelei, az áruszállítás gyorsabban növekedett, mint a GDP. A közlekedés által okozott zaj- és légszennyezés – súlyos egészségügyi hatásokkal kiegészülve – továbbra is EU-szerte a legfontosabb kérdések között szerepel.

Az energiaügyi és éghajlat-változási csomag²⁰ részeként az EU elkötelezte magát, hogy 2020-ra közlekedési üzemanyag-fogyasztásának 10 %-át megújuló energiaforrásokból (többek között bioüzemanyagok, megújuló villamos energia és hidrogén) fedezi. Ezt a célt kiegészítik a megújuló energiaforrásokról szóló irányelvben²¹ és az üzemanyagok minőségéről szóló irányelvben²² foglalt bioüzemanyagokra vonatkozó, kötelező fenntarthatósági kritériumok.

A legfontosabb uniós szakpolitikai fejlemények közé tartozik a környezetbarát közlekedési csomag, amely a közlekedés környezetbaráttá tételével²³, a külső költségek internalizálásával²⁴ és a vasút zajkibocsátásának csökkentésével²⁵ foglalkozik. Javaslatot tesz továbbá a nehéz gépjárművekre kivetett internalizációs díjakra²⁶. 2009 áprilisában elfogadták az új személygépkocsikra vonatkozóan kötelező szén-dioxid-kibocsátási célokat meghatározó rendeletet²⁷.

A további vívmányok közé tartozik a tiszta és energiahatékony közúti járművek használatának előmozdításáról szóló irányelv²⁸ és az intelligens közlekedési rendszerek alkalmazásáról szóló cselekvési terv²⁹ elfogadása, valamint a városi mobilitásról szóló zöld könyv nyomán követéseként indított új fellépések. Megállapodás született továbbá arról, hogy 2012-től az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere kiterjed a légi közlekedésre is. Ami a tengeri szállítást illeti,

¹⁸ Úton a Koppenhágában megkötendő átfogó éghajlatváltozási megállapodás felé, COM(2009) 39, 2009.1.28.

¹⁹ Fehér könyv - Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: egy európai fellépési keret felé, COM(2009) 147, 2009.4.1.

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/climat/climate_action.htm

²¹ 2009/28/EK irányelv, HL L 140., 2009.6.5., 16. o.

²² 2009/30/EK irányelv, HL L 140., 2009.6.5., 88. o.

²³ COM(2008) 433, 2008.7.8.

²⁴ COM(2008) 435, 2008.7.8.

²⁵ COM(2008) 432, 2008.7.8.

²⁶ COM(2008) 436, 2008.7.8.

²⁷ 443/2009/EK rendelet, HL L 140., 2009.6.5., 1. o.

²⁸ 2009/33/EK irányelv, HL L 120., 2009.5.15., 5. o.

²⁹ COM(2008) 886, 2008.12.16.

a meghozott intézkedések magukban foglalják a tengerbiztonsági csomag és a tengeri szállítási stratégia³⁰ elfogadását a 2018-ig terjedő időszakra.

Ezenkívül elfogadták a gumiabroncsok címkézéséről szóló irányelvjavaslatot³¹ és a gumiabroncsok gördülésizaj-határértékeiről, az ellenállásra vonatkozó előírásokról és a gumiabroncsnyomással kapcsolatos figyelmeztető berendezés használatáról szóló rendeletjavaslatot³².

Az EU közlekedéspolitikájának továbbfejlesztése során alapvető fontosságú a fenntarthatóság összes szempontját (többek között a kibocsátásokat, zajt, földhasználatot és biodiverzitást) figyelembe venni, és bármely intézkedést egyrészt a személyek és áruk fenntartható mobilitásának hosszú távú, a teljes közlekedési rendszerre kiterjedő szemléletére³³, másrészt pedig uniós, nemzeti és regionális szintű kiegészítő erőfeszítésekre alapozni.

Fenntartható fogyasztás és termelés

A fenntartható fogyasztás és termelés terén történt változások meglehetősen vegyes képet mutatnak: némi haladást értek el azon a téren, hogy a környezetkárosodást és a természeti erőforrások használatát szétválasszák a gazdasági növekedéstől. A fogyasztási szokásokban – főként az energiafogyasztás területén – azonban határozottan kedvezőtlen fejlemények jelentkeznek, a termelési szokások ellenben pozitív jeleket mutatnak.

A fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv³⁴ elősegíti a termékek környezeti teljesítményének javítását, a fenntarthatóbb javak és termelési technológiák iránti kereslet növekedését és az innováció ösztönzését. A cselekvési tervhez kapcsolódott a környezetbarát tervezésről szóló irányelv és az energiafogyasztás címkézéséről szóló irányelv átdolgozása, valamint az EMAS- és az ökocímke-rendelet felülvizsgálata³⁵. A kiskereskedők kulcsszerepet játszanak a fogyasztók választásainak befolyásolásában; és létrejött egy fórum azzal a céllal, hogy a kiskereskedelmi szektor ökológiai lábnyomát csökkentsék, és a fogyasztók jobb tájékoztatásban részesüljenek.

A zöld közbeszerzés (GPP) tekintetében a legfontosabb szakpolitikai kezdeményezések közé tartozik az Energy Star rendelet³⁶ és a környezetvédelmi szemléletű közbeszerzésről szóló közlemény³⁷, amely a tagállamok számára 2010-től önkéntes alapon javasolja a zöld közbeszerzések 50 %-os arányának elérését. A bizottsági szolgálatok GPP-követelményeket dolgoztak ki tíz kiemelt termék- és szolgáltatáscsoportra vonatkozóan (így a közlekedésre, élelmiszerekre, építőiparra és az irodai berendezésekre); a tagállamokat felkérték ezek jóváhagyására.

Tovább folytatódott a környezettechnológiai cselekvési terv (ETAP) végrehajtása, csakúgy mint az ökoinnováció mérésével kapcsolatos munka. A környezetvédelem állami

³⁰ COM(2009) 8, 2009.1.21.

³¹ COM(2008) 779, 2008.11.13.

³² COM(2008) 316, 2008.5.23.

³³ A közlekedés fenntartható jövője: egy integrált, csúcstechnológiát képviselő, felhasználóbarát rendszer felé c. közlemény, COM(2009) 279, 2009.6.17.

³⁴ COM(2008) 397, 2008.7.16.

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács megállapodott a környezetbarát tervezésről szóló irányelvről, valamint az ökocímke- és az EMAS-rendeletéről.

³⁶ 106/2008/EK rendelet, HL L 39., 2008.2.13., 1. o.

³⁷ COM(2008) 400, 2008.7.16.

támogatásáról szóló felülvizsgált iránymutatás³⁸ lehetővé teszi a támogatási intenzitás 10 %-os növelését ökoinnovációs beruházás esetén. A környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló (IPPC) irányelv³⁹ kulcsfontosságú eszköze a fenntartható termelésnek és az ökoinnovációnak, amelyet tovább erősít majd az ipari kibocsátásokról szóló irányelvjavaslat⁴⁰.

2008-ban az új Európai Vegyianyag-ügynökség (ECHA) munkájának elindulásával életbe lépett az EU vegyianyag-szabályozásának „zászlóshajója” – a REACH. A vegyi anyagok osztályozásának, címkézésének és csomagolásának új szabályai léptek hatályba.

A természeti erőforrások megőrzése és az azokkal való gazdálkodás

Bár a víz és a levegő állapotában és használatában pozitív fejlemények zajlottak le, az emberi tevékenység továbbra is fenyegeti a biodiverzitást és a természetes területeket.

A természeti erőforrások iránti globális kereslet gyorsan nő, és továbbra is növekedik majd a népesség növekedése miatt; 2050-re az előrejelzések szerint a Föld népessége eléri a 9 milliárdot. Az ökológiai lábnyommal mérve a becslések szerint ez 30 %-kal haladja meg azt a mértéket, amelyet a Föld hosszú távon képes fenntartani⁴¹.

A biodiverzitás globálisan hanyatlik, és nincs arra utaló jel, hogy ez a trend megfordulna vagy lelassulna. Az EU valószínűleg nem teljesíti azt a célkitűzését, hogy a biológiai sokféleség csökkenését 2010-re feltartóztassa⁴². Az európai halállományokat évtizedek óta túlhalásszák⁴³. Az ökoszisztéma-szolgáltatások éves veszteségét 50 milliárd EUR-ra, míg 2050-re a halmozott jóléti veszteségeket a GDP 7 %-ára becsülik⁴⁴.

A korábbi évekhez képest az erdei ökoszisztémák stabilak az EU-ban, azonban egyre inkább ki vannak téve olyan kihívásoknak, mint a viharok, a tüzek, a kártevők és más, az éghajlatváltozással összefüggő káros hatások. A talaj minősége tovább romlik az éghajlatváltozás miatt. Általánosságban elmondható, hogy ebben az összefüggésben fontosak az ökoszisztéma-szolgáltatások, mivel hozzájárulnak a szélsőséges időjárás mérsékléséhez és az időjárás hatásainak csökkentéséhez, valamint a biológiai sokféleség fenntartásához.

Az uniós kezdeményezések közé tartozik az EU nyersanyag-politikai kezdeményezése⁴⁵, amely a nyersanyagokhoz – ideértve a másodlagos nyersanyagokat, amelyeket több és jobb újrahasznosítással lehet nyerni – való hozzáféréssel kapcsolatos különböző kihívások kezelésére javasolt integrált stratégiát. 2007 novemberében a Bizottság és az ENSZ környezetvédelmi programja elindították a fenntartható erőforrás-gazdálkodással foglalkozó

³⁸ HL C 82., 2008.4.1., 1. o.

³⁹ http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/stationary/ippc/key_impl.htm

⁴⁰ COM(2007) 844, 2007.12.21.

⁴¹ WWF, Living Planet Report (Élő Bolygó jelentés) 2008.

⁴² Félidős értékelés az Európai Közösség biológiai sokféleséggel kapcsolatos cselekvési terve végrehajtásáról, COM(2008) 864, 2008.12.16.

⁴³ Zöld könyv: A közös halászati politika reformja, COM(2009) 163, 2009.4.22.

⁴⁴ TEEB (2008) „Az ökoszisztémák és a biodiverzitás gazdasági vonatkozásairól” (The Economics of Ecosystems and Biodiversity, TEEB) – Időközi jelentés a Biológiai Sokféleség Egyezmény Feleinek 9. Konferenciája részére; Félidős értékelés az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiájáról, COM(2008) 864 és EPRG (a 2009-ben soron következő).

⁴⁵ COM(2008) 699, 2008.11.4.

nemzetközi munkacsoportot⁴⁶. A biológiai sokféleség csökkenésének feltartóztatására a vetőmagok és a szaporítóanyagok forgalmazása tekintetében új jogszabályokat készítettek elő⁴⁷.

A hulladékokról szóló felülvizsgált keretirányelv⁴⁸ fontos állomás annak elősegítéséhez, hogy az EU jobban gazdálkodhasson az anyagi erőforrásokkal, és javíthassa az erőforrás-hatékonyságot. Tisztázza az olyan alapfogalmakat, mint hulladékhierarchia, hulladékkezelés megelőzése, valamint az életciklus-szemlélet beillesztését. Az irányelv jelentős, 2020-ra elérendő célkitűzéseket köt ki a hulladékok újrahasznosítása terén: 50 % a háztartásokból származó hulladékok esetében és 70 % az építési és bontási hulladékok esetében.

A madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelv végrehajtása során a tagállamok egyedi intézkedéseket hoztak a biológiai sokféleség megőrzésére. A Natura 2000 hálózat kiépítése azonban függőben van, csakúgy mint a fajok és élőhelyeik megfelelő kezelése.

A vízgazdálkodással kapcsolatos legfontosabb intézkedések közé tartozik a víz-keretirányelv, valamint a vízhiánnyal és az aszályal kapcsolatos közösségi politika folyamatos végrehajtása⁴⁹. Jelentős kihívást jelent az irányelv azon célkitűzése, hogy 2015-re a vizek jó környezeti állapotban legyenek, mivel az uniós víztestek többségénél megállapították annak a kockázatát, hogy – intézkedés hiányában – nem teljesítik az irányelv célkitűzéseit. A víz-keretirányelvet kiegészítette a számos kiemelt vegyi anyagra vonatkozó környezetminőségi előírásokat lefektető irányelv⁵⁰.

A 2007 októberében indított integrált tengerpolitika az uniós tengerpolitikai kérdéseknek állít közös keretet, valamint létrehozott egy átfogó eszközt a tengeri környezet (óceánok, tengerek és partvonalak) valóban fenntartható hasznosításának biztosítására. Jelentős előrelépést értek el a tengerpolitika ágazati szakpolitikai kezdeményezései terén⁵¹. A Jeges-tengerre, a Balti-tengerre és a Földközi-tengerre vonatkozó tengeri medencéről szóló stratégiák ezeknek a víztesteknek a sajátos kihívásaival foglalkoznak majd.

A közös halászati politika reformjáról szóló zöld könyv⁵² bemutatja az európai halászat állapotát, és elemzi a jelenlegi közös halászati politikát. A halászat hosszú távú fenntarthatóságáról és életképességéről indít és ösztönöz nyilvános vitát.

Közegészségügy

Az egészségügy általános fejlődése az EU-ban nagyon vegyes képet mutat. Lassan, de folyamatosan növekszik a várhatóan egészségesen megélt évek száma az európaiak körében.

⁴⁶ <http://www.unep.fr/scp/rpanel/>

⁴⁷ http://ec.europa.eu/food/plant/propagation/conservation_varieties/index_en.htm

⁴⁸ 2008/98/EK irányelv, HL L 312., 2008.11.22., 3. o.

⁴⁹ COM(2007) 414, 2007.7.18., http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/scarcity_en.htm

⁵⁰ 2008/105/EK irányelv, HL L 384., 2008.12.24., 84. o.

⁵¹ A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv (2008/56/EK irányelv, HL L 164., 2008.6.25., 19. o.), A tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás európai stratégiája (COM(2008) 534, 2008.9.3.), A korlátok nélküli közös tengeri szállítási térség (COM(2009) 10, 2009.1.21.), A tengeri szélenergiáról szóló közlemény (COM(2008) 768, 2008.11.13.), Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásról szóló fehér könyv (COM(2009)147, 2009.4.1.), és A hajóbontásról szóló stratégia (COM (2008) 767, 2008.11.19.).

⁵² COM(2009) 163, 2009.4.22., <http://ec.europa.eu/fisheries/reform/>

Az egészségügy javulása jól tükröződik a krónikus betegségekből és öngyilkosságokból eredő halálozási mutatószámok csökkenésében. A súlyos munkahelyi balesetek száma is csökkenést mutat. A lakosság azonban jobban ki van téve a légszennyezésnek, és több mérgező vegyi anyagot gyártanak, valamint újabb kihívások bukkannak fel.

A 2007 októberében elfogadott uniós egészségügyi stratégia⁵³ átfogó megközelítést nyújtott ahhoz, hogy az uniós állampolgárok életében haladást és fenntarthatóságot érjenek el.

A jó egészségi állapot elősegítésére, az egészségügyi egyenlőtlenségek csökkentésére és az egészséget fenyegető veszélyekkel szembeni védelem javítására irányuló intézkedések közé tartozik a súlyos és krónikus betegségekkel – többek közt a rákkal és a ritka betegségekkel – kapcsolatos munka. Számos szakpolitikai kezdeményezés célozta a mentális egészséget, az alkoholizmust, az elhízást és a dohányzást, valamint a HIV/AIDS elleni küzdelmet. Az európai közösségi egészségügyi mutatók (ECHI)⁵⁴ – így az egészségben eltöltött életek mutatója – az egészségi állapotról, valamint az egészséget és a környezeti szennyezést befolyásoló, életmóddal összefüggő tényezőkről adnak tájékoztatást.

Az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a peszticidek fenntartható használatáról szóló új keretszabályozást⁵⁵. A környezetvédelem és a biztonság tekintetében jelentős javulást eredményez majd. A létező közösségi növény-egészségügyi szabályozás jelenleg értékelés és frissítés alatt áll⁵⁶.

A takarmány-adalékanyagokra vonatkozó új uniós engedélyezési rendszer⁵⁷ az egyik fő mozgatóereje a takarmányszektorban történő innovációnak és a takarmányátalakítási arányok javításának. Az új állat-egészségügyi stratégiát végrehajtó cselekvési terv⁵⁸ számos kezdeményezést tartalmaz azzal a céllal, hogy az állat- és közegészségügyi előírásokat fenntarthatóan magas szinten tartsák. Az állatok védelmével és jólétével kapcsolatos munka is haladást ért el.

A Bizottság az EU által finanszírozott kutatáson és a fejlett e-egészségügyi szolgáltatásokon – vagyis az ikt európai egészségügyi rendszerekben való használatának ösztönzésén – keresztül is hozzájárul az egészségügy javításához.

A 2009-ben a Bizottság által elindított, az ifjúság egészségének megőrzését célzó kezdeményezés célja a fiatalok egészségi állapotának és jólétének a javítása. A Bizottság folytatta együttműködését az Egészségügyi Világszervezettel, például az éghajlatváltozás, a beltéri levegőminőség, a dohányzás-ellenőrzés és a sérülések megelőzése terén.

Társadalmi befogadás, demográfia és migráció

Csökkent az aktív kereső nélküli háztartások száma, a jövedelemegyenlőtlenség és a tartós munkanélküliség, a dolgozó szegények száma és a szegénység általános kockázata azonban nem változott. Valószínűleg elérhető az a cél, hogy 2010-re az idősebb munkavállalók legalább felét foglalkoztassák, azonban nem valószínű annak a célnak az elérése, hogy 2010-

⁵³ COM(2007) 630, 2007.10.23.

⁵⁴ http://ec.europa.eu/health/ph_information/dissemination/echi/echi_en.htm

⁵⁵ <http://ec.europa.eu/environment/ppps/home.htm>

⁵⁶ http://ec.europa.eu/food/plant/strategy/index_en.htm

⁵⁷ http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/comm_register_feed_additives_1831-03.pdf

⁵⁸ http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/actionplan_en.htm

re átlagosan 65 éves korban menjenek nyugdíjba az emberek. A demográfiai trendek azt mutatják, hogy 2013-tól esik majd a munkaképes korú lakosság száma az EU-27-ben, és 2050-re 39 millióval (12 %) csökken majd 2008-hoz képest⁵⁹.

Európa demográfiai potenciáljának a legjobb kiaknázása – a foglalkoztatási ráták és a termelékenység növelése, valamint a bevándorlók sikeres beilleszkedése – továbbra is jelentős kihívást jelent. A bevándorlók megkülönböztetése elleni küzdelem terén további erőfeszítések szükségesek.

A szakpolitikai eredmények közé tartozik a munkaerőpiacról kiszorultak aktív befogadásának elősegítéséről szóló, 2008. októberi bizottsági ajánlás. A nyitott koordinációs módszer révén ösztönözték a társadalmi befogadás és a szociális védelem területére irányuló tagállami reformokat. Az uniós strukturális alapok támogatják a tagállamokat a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kezelésére irányuló erőfeszítéseikben. A 2007–2013-as időszak alatt mintegy 10 milliárd EUR-t különítenek el erre a célra.

A második demográfiai jelentést⁶⁰ az Európai Demográfiai Fórummal együttműködve tették közzé 2008-ban. Létrejött az európai szövetség a családokért és egy új, demográfiai kérdésekkel foglalkozó kormányzati tanácsadó csoport.

A Bizottság 2009-es jelentése az idősödésről⁶¹ hosszú távon, 2060-ig vizsgálja részletesen az idősödő népesség hatását a gazdaságra és a költségvetésre.

Az információs társadalomban jólétben töltött időskorra irányuló cselekvési terv részeként elfogadták a saját lakókörnyezetben való életvitel segítésének kutatására irányuló cselekvési programot⁶². Megközelítőleg 150 millió EUR-t különítettek el a programra.

A migrációt illetően az EU folyamatosan dolgozik a migrációs áramlások igazgatásának javításán, a nemzeti integrációs politikák koordinálásán és az illegális migráció elleni küzdelmen. A legális migrációra irányuló átfogó szakpolitikai terv végrehajtásának részeként a Bizottság előterjesztette az engedélyezési eljárások, a harmadik országok állampolgárainak bizonyos kategóriáira vonatkozó előírások és jogaik harmonizációjára irányuló jogalkotási javaslatait⁶³. A magasan képzett bevándorlók számára valósággá vált az európai kékkártya⁶⁴. Az illegális bevándorlás elleni küzdelmet fokozta a visszatérési irányelv és az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókat bevezető irányelv⁶⁵ elfogadása.

A beilleszkedésről szóló kézikönyvek készültek a szakpolitikusok és a szakemberek számára, valamint útjára indították az integráció témájával kapcsolatos kérdéseket összefoglaló európai weboldalt⁶⁶ és az Európai Integrációs Fórumot. A tagállamok erőfeszítéseit a harmadik országok állampolgárainak beilleszkedését segítő európai alappal támogatja az Unió, amelynek 825 millió EUR áll rendelkezésére a 2007–2013 közötti időszakban.

⁵⁹ Forrás: Eurostat

⁶⁰ SEC(2008) 2911, 2008.11.21.

⁶¹ COM(2009) 180, 2009.4.29.,
http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article14761_en.htm

⁶² 742/2008/EK határozat, HL L 201., 2008.7.30., 49. o.

⁶³ 2009/50/EK irányelv, HL L 155., 2009.6.18., 17. o.; COM(2007) 638, 2007.10.23.

⁶⁴ 2009/50/EK irányelv, HL L 155., 2009.6.18., 17. o.

⁶⁵ 2009/52/EK irányelv, HL L 168., 2009.6.30., 24. o.

⁶⁶ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/index.cfm>

A Közös bevándorláspolitika Európa számára c. közlemény⁶⁷ és Az Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktum⁶⁸ megteremtették a jövőbeli koherens megközelítés alapjait. Az Európai Tanács saját részéről úgy határozott, hogy 2010 júniusától kezdve évente megvitatja a bevándorlási és menekültügyi szakpolitikákat.

Globális szegénység és a fenntartható fejlődést érintő kihívások

2008-ban az EU visszafordította az ODA terén 2007-ben tapasztalt csökkenő tendenciát. E javuló tendencia ellenére a következő évekre vonatkozó előrejelzés problémákat jósol, mivel számos tagállam messze elmarad a 2010-es egyéni célkitűzésétől⁶⁹. A kereskedelem globalizációjára, a fenntartható fejlődés finanszírozására és a globális erőforrás-gazdálkodásra vonatkozó legtöbb mutatószám kedvező trendeket jelez.

Elengedhetetlen a harmadik országbeli partnerek bevonása a fenntartható fejlődést érintő globális kihívások kezelésébe. Az EU továbbra is együttműködik harmadik országokkal és régiókkal mind kétoldalú szinten, mind a többoldalú folyamatok – így a G8, az ENSZ Fenntartható Fejlődési Bizottsága, az UNEP és egyéb releváns ENSZ-szervek, valamint az OECD – keretei között. Az ENSZ Fenntartható Fejlődési Bizottságának 2009. májusi ülésén megegyeztek arról, hogy a hosszú távú élelmiszer-biztonság eléréséhez a jövőbeli politikáknak – tudományos alapú megközelítéseket és őshonos helyi tudást alkalmazva – figyelembe kell venni a környezeti szempontokat, ideértve a mezőgazdaság vízszükségletét, az erdőirtást, a talaj állapotának romlását és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási szükségleteket.

Számos országgal – Brazíliával, Kínával, Indiával, Oroszországgal, Mexikóval és Dél-Afrikával – magas szintű párbeszédet kezdtek a környezetvédelemről. Ausztráliával, Kanadával, Japánnal és az Egyesült Államokkal már létezik hasonló párbeszéd. Több országgal bővítették az együttműködési keretet, többek között Indiával és Kínával is. Együttes nyilatkozatokat fogadtak el az éghajlatváltozásról a Karibi Fórummal, a Csendes-óceáni Szigetek Fórumával és az Afrikai Unióval, valamint aláírták az AKCS-EU közös nyilatkozatot.

Az európai szomszédságpolitikai partnerekkel folytatott párbeszéd és együttműködés előmozdítja a fenntartható fejlődés célkitűzéseit. A regionális együttműködést a következő fórumokkal erősítették: Unió a Mediterrán Térségért, a „fekete-tengeri szinergia” és a keleti partnerség.

A fejlesztési együttműködés területén a fenntartható fejlődés célkitűzéseire hozzájáruló kezdeményezések közé tartozik az Uniós stratégia a katasztrófakockázatok csökkentésének támogatására a fejlődő országokban c. közlemény⁷⁰, A nemzetközi tudományos és technológiai együttműködés európai stratégiai kerete⁷¹ és A környezetvédelemnek a fejlesztési együttműködésbe történő jobb beépítése c. bizottsági szolgálati munkadokumentum⁷². Ugyancsak idetartoznak az erdészeti jogszabályok végrehajtása, erdészeti irányítás és erdészeti termékek kereskedelme (FLEGT) kezdeményezés keretén

⁶⁷ COM(2008) 359, 2008.6.17.

⁶⁸ 13440/08 tanácsi dokumentum; A Bizottság COM(2009) 266 közleménye, 2009.6.10.

⁶⁹ COM(2009) 160, 2009.4.8.

⁷⁰ COM(2009) 84, 2009.2.23.

⁷¹ COM(2008) 588, 2008.9.24.

⁷² SEC(2009) 555, 2009.4.21.

belüli megállapodások: a Kongóval (Brazzaville) kötött önkéntes partnerségi megállapodás és a más országokkal ilyen megállapodásokról folytatott tárgyalások.

Oktatás és képzés

Minden korcsoportban mérséklődött az alacsony iskolai végzettség előfordulási gyakorisága. Az egész életen át tartó tanuláshoz kapcsolódó tevékenységekben részt vevő személyek számának növekedése és a korai iskolaelhagyás csökkenése nem történik elég gyors ütemben a konkrét célkitűzések teljesítéséhez.

Az oktatás és a képzés nélkülözhetetlen alapja a fenntartható fejlődésnek. A fenntartható fejlődést szolgáló oktatás serkentésének céljából a Bizottság ösztönzi a tagállamok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy még inkább stratégiai megközelítéseket dolgozzanak ki az ismeretek és a bevált gyakorlatok megosztására. A tagállamok és az EGT-országok innovatív gyakorlatainak bizottsági jegyzéke⁷³ kiemeli a fenntartható fejlődést szolgáló oktatás jelentőségét.

Az európai oktatási és képzési együttműködés aktualizált keretstratégiájáról szóló bizottsági közlemény⁷⁴ 2020-ig irányt mutat az európai szintű együttműködésnek ezen a téren. Az egész életen át tartó tanulás 2007–2013 közötti időszakra szóló programja az oktatási és képzési rendszerek szerepfejlesztésének elsődleges eszköze.

Kutatás és fejlesztés

Az Eurostat adatai szerint a K+F-re fordított bruttó hazai kiadás aránya a GDP-ben 1,85 %-ról 1,83 %-ra csökkent 2000 és 2007 között. Ez a szám a 2010-es 3 %-os uniós céltól való eltávolodást mutatja.

A 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram (7. KP) egyik kulcsfontosságú célkitűzése a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás. 2007-ben és 2008-ban a kutatási együttműködésre fordított teljes költségvetés mintegy 44 %-át fordították fenntartható fejlődéssel kapcsolatos projektekre. A 7. KP alatt létrehozott következő két közös technológiai kezdeményezés is a fenntarthatósághoz kapcsolódik: a „Tiszta Égbolt”, valamint a hidrogén- és üzemanyagcellák. A teljes uniós hozzájárulás összege 1,3 milliárd EUR-t tesz ki. Az európai gazdasági fellendülés tervében a Bizottság három, az állami és magánszektor közötti jelentős partnerkapcsolat létrehozását javasolta a fenntarthatóság három kulcsfontosságú kérdéséhez kapcsolódva: „környezetbarát autók”, „energiahatékony épületek” és „a jövő gyárai”. A Bizottság annak biztosítására törekszik, hogy az egész Európai Kutatási Térség fogékony legyen a fenntartható fejlődési célkitűzésekre. A kihívás abban rejlik, hogy a biztató első lépésekre alapozva ösztönözzék a kutatás hozzájárulását a fenntartható fejlődéshez.

Finanszírozási és gazdasági eszközök

A kohéziós politika területén az EU olyan, a fenntartható fejlődés előmozdítását célzó intézkedéseket támogat, amelyek integrálják a fenntartható fejlődésre irányuló kezdeményezéseket a nemzeti és a regionális fejlesztési stratégiákba. A 2007–2013-as programozási időszakban ez a szakpolitika tovább támogatta a kulcsfontosságú kihívásokat és

⁷³ http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/sustdev_en.pdf

⁷⁴ COM(2008) 865, 2008.12.16.; a 2009.5.12-i európai tanácsi következtetésekből jóváhagyták.

a több területet átfogó témákat. A 2007–2013-as időszakban így 105 milliárd EUR-t, azaz a kohéziós politikai alapokra előirányzott teljes 347 milliárd EUR 30 %-át költik környezetvédelemre. A kohéziós politika előmozdítja továbbá az olyan politikai mechanizmusok kialakítását, mint a programozási megközelítés és a többszintű kormányzás, amelyek a programirányítási struktúrában belül támogatják a fenntartható fejlődést, és amelyek arra ösztönzik a régiókat, hogy törekedjenek a fenntartható fejlődésre.

Lehetőség van az EU fenntartható fejlődési stratégiája alapelveinek és céljainak további beillesztésére a kohéziós politikába annak érdekében, hogy a politika kezelni tudja az unió előtt álló kihívásokat, például a demográfiai és az éghajlatváltozást. A kohéziós politika egyrészt enyhítheti – az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatásával – a kihívásokat, másrészt elősegítheti az azokhoz való alkalmazkodást.

A Bizottság a környezeti szempontból káros támogatások fokozatos megszüntetésére törekszik az uniós szakpolitikákban, többek között a halászati politika reformjával és a KAP-reform állapotfelmérésének részeként.

A Bizottság elfogadta az új, a környezetvédelem állami támogatásáról szóló iránymutatást⁷⁵, amely egyensúlyt teremt a környezetvédelem nyújtotta előnyök maximalizálása és az állami támogatások versenytorzító hatásának minimalizálása között. Ez hozzásegíti a tagállamokat, hogy a megfelelő politikai eszközöket alkalmazzassák, és finanszírozzassák az ökoinnovációt.

A piaci alapú eszközök környezetvédelmi és kapcsolódó szakpolitikai célokra történő használatáról szóló zöld könyv alapján, 2007-ben indított nyilvános konzultáció rámutatott arra, hogy meglehetősen sokan érdeklődnek a piaci alapú eszközök szélesebb körű használatára iránt⁷⁶.

4. A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS JÖVŐJE

Három évvel az EU SDS végrehajtásának megkezdése után itt az ideje elgondolkodni a stratégia jövőjén.

Uniós szinten a fenntartható fejlődés ösztönzése és nyomon követése elsősorban az egyes uniós szakpolitikák keretében valósul meg, az EU SDS pedig a fenntartható fejlődés általános célkitűzésének elősegítésében játszik központi szerepet. Az EU SDS nagy szerepet játszott a nemzeti és regionális szintű fenntartható fejlődési stratégiák kialakításában is. Mára majdnem minden EU-tagállam rendelkezik – a legjobb gyakorlatra vonatkozó nemzetközi ajánlásoknak megfelelően – nemzeti fenntartható fejlődési stratégiával (NSDS)⁷⁷. A Régiók Bizottságának megbízásából készített, nemrégiben közzétett tanulmány⁷⁸ részletesen elemzi ezeket a nemzeti stratégiákat.

⁷⁵ HL C 82., 2008.4.1., 1. o.

⁷⁶ SEC(2009) 53, 2009.1.16.

http://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/analyse_doc.pdf

⁷⁷ A nemzeti SDS-koordinátorok biztosítják a kapcsolatot az EU SDS és az NSDS között. Az Európai Fenntartható Fejlődési Hálózat (ESDN) elősegíti a bevált gyakorlatok és a tapasztalatok cseréjét a tagállamok között. Az NSDS-sel kapcsolatos további információk az ESDN honlapján található: <http://www.sd-network.eu/?k=country%20profiles>

⁷⁸ Contributions of the Regional and Local Authorities to Sustainable Development Strategies (A regionális és helyi önkormányzatok hozzájárulása a fenntartható fejlődési stratégiákhoz), Régiók Bizottsága, 2009 (Szerző: RIMAS).

A különböző érdekelt felek számára nehezen érthető, hogy uniós szinten miért létezik több, átfogó jellegű, kiemelt stratégia, mint a növekedést és foglalkoztatást célzó lisszaboni stratégia és az EU SDS, de idetartozik az energiaügyi és éghajlat-változási csomag, valamint az integrált tengerpolitika is. A lisszaboni stratégia a fenntarthatóságot (éghajlatváltozás, energiaügyi, pénzügyi és társadalmi fenntarthatóság) tartalmazó dinamikus stratégia. Az EU SDS hosszú távú stratégia, amely megfelelő keretet nyújt a hosszú távú, átfogó fejlemények irányításához és az azokról történő jelentéstételhez, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos előremutató elképzelések ösztönzéséhez, ezzel párhuzamosan azonban rövid távú szakpolitikai fellépéseket is megkövetel. Mindezek ellenére nem tűnik megvalósíthatónak e több területet átfogó stratégiák egybeolvasztása, mivel különböző szerepeket töltenek be. Az SDS és a lisszaboni stratégia kiegészítő jellegét a megújult EU SDS-ben fektették le⁷⁹. Szükség lehet mindazonáltal az EU SDS sajátos szerepének további tisztázására a többi uniós stratégiához viszonyítva, valamint ennek megfelelő egyszerűsítésére.

Ezzel összefüggésben a következő felvetéseket lehetne átgondolni a stratégia nyomon követésének tekintetében:

- (1) Nagyobb szinergia a növekedést és foglalkoztatást célzó – 2010-ben felülvizsgálandó – lisszaboni stratégiával és más átfogó uniós stratégiákkal. A stratégiák által lefedett szakpolitikai területek közötti jobb együttműködés és összekapcsolódás, illetve azok nyomon követése.
- (2) A stratégiát tovább lehetne egyszerűsíteni, vagy – alternatív megoldásként – átfogó jellegére összpontosítani a céljait, megteremtve – a 2006-ban lefektetett vezérelveknek megfelelően – a politikameghatározás általános keretét.
- (3) A stratégia elősegítheti az innovatív megközelítésekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjét a tagállamok között.
- (4) A tagállamok hatékonyabb nyomon követési és végrehajtási gyakorlatának biztosítása érdekében a lisszaboni stratégiában alkalmazott mechanizmusokat be lehetne építeni az EU SDS végrehajtásának a nyomon követésébe. Ezek a mechanizmusok magukban foglalják a közösen meghatározott célkitűzéseket, a mérési eszközöket (mutatók, iránymutatások), a teljesítményértékelést (a tagállamok teljesítményének összehasonlítása), továbbá a legjobb gyakorlatok megisméltésére és elterjesztésére szolgáló versenyt. A növekedés, a foglalkoztatás és a környezetvédelem terén látható és pozitív eredményekkel szolgáló intézkedések hozhatók mindkét stratégia támogatására. Főtémaként szolgálhat az ökoinnováció, az erőforrás-hatékonyság és a zöld növekedés általános érvényesítése.
- (5) Az SDS nyomon követése az Eurostat által koordinált fenntartható fejlődési mutatószámokra épül. Ezek a mutatószámok a nyomon követés átfogó eszközei, azonban szükség lesz további fontos mutatók kidolgozására. A Bizottság jelenleg is dolgozik a fenntartható fejlődési eredménytábla kidolgozása lehetőségeinek feltárásán azzal a céllal, hogy hatékonyabban bővítsék ki a fenntartható fejlődési mutatószámok körét és a fenntartható

⁷⁹ Az Európai Unió Tanácsának 19117/06. számú dokumentuma, 2006.6.9.

fejlődéssel kapcsolatos kihívásokra vonatkozó kulcsfontosságú információkat.

- (6) A fenntartható fejlődéssel kapcsolatosan az EU SDS által nem vagy csupán marginálisan érintett újabb és újabb kihívások bukkannak fel. Ezek a kihívások kapcsolódhatnak az energiabiztonsághoz, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz⁸⁰, az élelmezésbiztonsághoz, a földterületek hasznosításához, az államháztartás fenntarthatóságához és a fenntartható fejlődés külső dimenziójához. A külső dimenzió tekintetében továbbra is kiemelt területként kell kezelni az éghajlatváltozást, az energiaügyet, valamint a millenniumi fejlesztési célok (MDG) elérését.

A stratégia a következő módokon összpontosíthatna az EU hosszú távú céljaira a döntő fontosságú területeken:

- energia- és erőforrás-hatékony technológiákra, fenntartható közlekedésre és fenntartható fogyasztási szokások felé történő elmozdulásra alapozott hozzájárulás az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és alacsony ráfordítású gazdaság felé történő gyors elmozduláshoz;
- a környezetvédelemre irányuló erőfeszítések fokozása a biológiai sokféleség, a vizek és már természeti erőforrások védelme érdekében. Bizonyítékok támasztják alá, hogy a biológiai sokféleség tönkretétele továbbra is aggasztó mértékű. Az ökoszisztémák pusztulása nem csupán a mi és a következő generációk életminőségét csökkenti, hanem a fenntartható, hosszú távú gazdasági fejlődést is gátolja;
- a társadalmi integráció előmozdítása. Hatékony intézkedések hiányában fennáll annak a kockázata, hogy a társadalom legsebezhetőbb rétegeit érinti a legsúlyosabban a gazdasági válság, és ők érezhetik meg a legtovább a válság hatásait;
- a fenntartható fejlődés nemzetközi dimenziójának megerősítése és a globális szegénység elleni küzdelemre irányuló erőfeszítések fokozása.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

E közlemény az EU SDS által érintett uniós szakpolitikákban elért haladást veszi számba, és megalapozza a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos mérlegelést és vitát. Ez az áttekintés rámutat arra a tényre, hogy a fenntartható fejlődést célzó intézkedések – a legfontosabb uniós szakpolitikák terén történő – bevezetésére irányuló jelentős erőfeszítések ellenére a nem fenntartható trendek jelen vannak, és az EU-nak továbbra is fokoznia kell erőfeszítéseit. Amint azt az éghajlatváltozás példája jól szemlélteti, a korai fellépés – alacsonyabb költség mellett – több és hamarabbi hasznot hoz, mint a késedelmes cselekvés.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009 őszére előkészíti az EU SDS jövőjére vonatkozó feltáró véleményét, mely szintén hozzájárulhat a vitához.

⁸⁰ COM(2009) 147, 2009.4.1.

Ezek és más elemek csakúgy, mint az érdekelt felek aktív hozzájárulása elősegíti majd az arra vonatkozó jövőbeni döntést, hogy elindítsák-e az EU SDS átfogó felülvizsgálatát, az eredeti, 2006-os várakozásoknak megfelelően. Egy ilyen horderejű felülvizsgálat további alapot szolgáltat az EU SDS egyszerűsítéséhez azáltal, hogy pontosítja a szerepét az uniós politikameghatározásban, javítja irányítását, és olyan területeket céloz meg, amelyeken a legnagyobb szükség van előrelépésre.